

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN
Postboks 325
1502 MOSS

Deres ref.:
Vår ref.: 21/12510-4
Saksbehandler: Nora Hallén
Dato: 26.04.2021

Klagebehandling etter psykisk helsevernloven § 4-4 jfr. § 4-4a

Oppnevning av advokat

HelseDirektoratet viser til e-post fra Statsforvalteren i Oslo og Viken av 15. april i år.

I e-posten spørres om statsforvalteren kan, og bør grunnet saksbehandlingstid, oppnevne en annen advokat dersom pasientens valgte advokat ikke kan bistå i møte mellom pasient og statsforvalter (fylkeslegen) innen 2-3 dager.

Det følger av § 4-4a tredje ledd at pasienten kan påklage vedtak om behandling uten eget samtykke til fylkesmannen (nå statsforvalteren). HelseDirektoratet har i veileder IS-2018-2229 gitt nærmere føringer for statsforvalterens behandling av klagesaker etter phvl. § 4-4a jfr. 4-4.

Veilederens punkt 5 redegjør for Praktisk gjennomføring av klagebehandlingen, og i punkt 5.2 Tidsbruk, følger det at klagen skal behandles uten ugrunnet opphold jfr. psykisk helsevern forskriften § 29. I punktets tredje ledd følger det:

"Fylkesmannen bør gjennomføre klagesaksbehandlingen på to-tre virkedager, noe mer hvis pasienten har advokat. Dette sikrer ivaretagelse både av forsvarlig saksbehandling og hensynet til forsvarlig medisinsk behandling."

Dette blir fulgt opp i veilederens punkt 3, Det psykiske helsevernets håndtering av klagen. I punkt 3.1.4 Advokatbistand eller annen representasjon følger det av syvende ledd:

"Det fremgår av kapittel 5.2 at fylkesmannen bør bestrebe seg på å behandle klagen på to-tre virkedager. Når pasienten benytter advokat kan dette medføre noe forlenget saksbehandlingstid. Det må forutsettes at advokat som påtar seg å bistå i klager, stiller opp raskt, slik at vedkommende kan bistå i klageutforming og i møte mellom fylkesmannen og pasienten, se kapittel 5.3.1."

Det er ikke et absolutt krav om at klagen skal behandles innen to-tre virkedager, og er pasienten representert ved advokat er det åpnet for at saksbehandlingen kan ta noe lenger tid.

HelseDirektoratet

Avdeling helserett og rettsaker

Nora Hallén

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Det er Helsedirektoratets oppfatning at en advokat som påtar seg et oppdrag etter phvl. § 4-4a, og kan møte påfølgende uke i tilstrekkelig grad "...stiller opp raskt..." slik som det fremgår av punkt 3.1.4 7 ledd, selv om det medfører at klagen ikke behandles innen to-tre virkedager.

Det klare utgangspunktet generelt hva gjelder advokatbistand, er fritt advokatvalg. For fri sakførsel, hvor det må søkes om oppnevning, følger det av lov om fri rettshjelp § 21 annet ledd at partens ønske om advokat er avgjørende. At parten selv kan velge advokat gjelder og for fritt rettsråd hvor advokaten selv innvilger fri rettshjelp, og bistand kan påbegynnes uten oppnevning.

Pasienter som benytter advokat til å påklage vedtak etter phvl. § 4-4a har rett til fri rettshjelp jfr. phvl. § 1-7 tredje ledd, og advokaten trenger ikke å søke om oppnevning før bistand gis jfr. lov om fri rettshjelp § 11.

Saker omhandlende tvangsmedisinering er spesielt inngripende, og da står prinsippet om fritt advokatvalg sterkt. Hensynet til rask saksbehandling er primært for pasienten, så hvis pasienten er klar over at det konkrete valg av advokat vil medføre noe lenger saksbehandlingstid, og fortsatt ønsker den advokaten, bør statsforvalteren søke å tilrettelegge for det. I de tilfeller hvor en advokat ikke kan stille tilstrekkelig raskt, må pasienten få mulighet til selv å gjøre et nytt advokatvalg.

Det følger av psykisk helsevernforskriften § 28 at klager over vedtak om behandling med legemidler gis oppsettende virkning hvis de blir inngitt 48 timer etter at pasienten har fått underretning om vedtaket. Det er unntak for dette hvis pasienten ved utsettelse vil lide alvorlig helseskade. Det er dermed tatt høyde for at i de tilfeller pasienten kan lide alvorlig helseskade ved en utsettelse av oppstart av medisiner, vil ikke en klage utsette behandlingen.

Kontakt med klager

Det stilles spørsmål om statsforvalteren kan informere klager om at en uttalelse om saken må gis innen 2-3 dager, hvis ikke vil vedkommende ikke bli hørt.

Det følger av psykisk helsevernforskriften § 28 tredje ledd, tredje punktum:

"Det skal tas personlig kontakt med pasienten, med mindre dette er åpenbart unødvendig."

I veileder IS-2018-2229 punkt 5.3.1 Personlig kontakt med pasienten – form og innhold, reguleres dette spørsmålet i noe grad. Punktet tar primært for seg ulike former for kontakt og hvem som kan snakke med pasienten, samt i hvilke tilfeller det kan anses åpenbart unødvendig med personlig kontakt. Formålet med personlig kontakt er å få frem pasientens syn, og med det få saken bedre opplyst.

Forskriften hjemler at det som den klare hovedregel skal tas kontakt med pasienten, men det er opp til pasienten om vedkommende ønsker å uttale seg. I de tilfeller pasientene ikke ønsker kontakt, eller utsetter slik kontakt flere ganger, kan klagebehandlingen like vel gjennomføres.

Helsedirektoratet er av den oppfatning at det ikke er hensiktsmessig innledningsvis å stille et krav overfor pasienten om uttalelse innen 2-3 dager, men like fullt oppfordre pasienten til å gi sitt syn på saken. Hvis pasienten utsetter et møte eller ikke møter til oppsatt tid, bør det

informeres om at klagen vil kunne behandles også uten pasientens syn, men at det for opplysning av saken er hensiktsmessig at pasienten uttaler seg.

Hvis pasienten ønsker å vente med et møte til advokaten kan stille, og det er – som nevnt ovenfor – påfølgende uke, kan ikke det medføre at pasientens syn ikke innhentes. Et eksakt tidsanslag for når pasienten må uttale seg for at det skal tas med i klagebehandlingen, anses lite hensiktsmessig å oppstille, det må utøves skjønn og lyttes til hva som er årsaken til pasientens ønske om utsettelse eller avventing av å uttale seg.

Vennlig hilsen

Vårin Hellevik e.f.
fung. avdelingsdirektør

Nora Hallén
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk